

Er årsaker til storulykker og arbeidsulykker sammenfallende?

Av Prof.em. Jan Erik Vinnem, Preventor AS, 20.1.2021

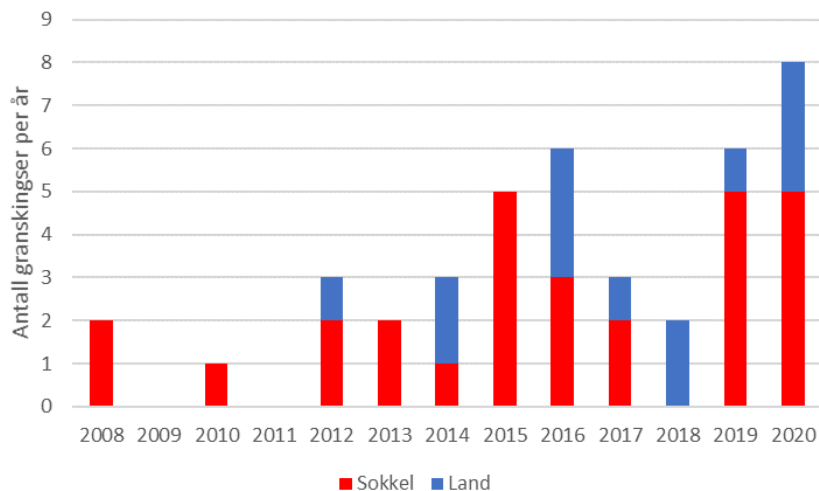
Petroleumstilsynet (Ptil) har gransket flere hendelser enn noen gang de siste 2 år, med til sammen 15 hendelser i 2019 og 2020 som har blitt eller fortsatt blir gransket.

Flere av hendelsene er knyttet til fallende last fra kran eller på annen måte, samt andre typer hendelser som kan gi alvorlige personskader, men som ikke kan true integriteten av innretningen, dvs. de har ikke storulykkes potensial.

Selskapene har en tendens til å hevde at de hendelsene som ikke har storulykkes potensial er mindre kritisk og ikke tilsvarende bekymringsfulle. Men kanskje går en da glipp av viktig læring. Det skal denne artikkelen prøve å belyse.

Storulykker er sjeldne hendelser på norsk sokkel, det kan gå mer enn ti år mellom slike hendelser. Men det skjer en del hendelser hvert år som har potensial for å gi storulykker, dersom mange av de installerte barrierene svikter. Mange av disse blir gransket av Ptil.

I perioden 2008–2020 har Ptil gransket 36 hendelser i norsk petroleumsvirksomhet, som fordeler seg i tid og mellom land og sokke som vist i figuren (som også inkluderer 5 hendelser som fortsatt er under gransking). 13 granskinger omhandler landanlegg, 23 innretninger på sokkelen.

Figur 1 Antall granskinger per år gjennomført (påbegynt) av Ptil, 2008 – 2020, for landanlegg og innretninger på sokkelen

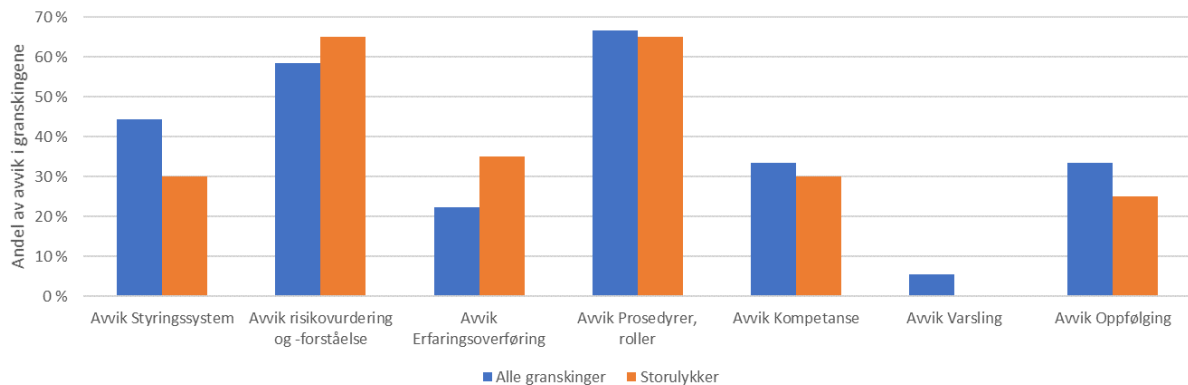
I 2015 og 2016 var det mange granskinger, relativt få i 2017 og 2018, før det har økt til de høyeste antall i 2019 og 2020. I perioden fra 2008 har det vært få nye innretninger som er kommet til, så økningen er mye høyere enn økning i antall innretninger på sokkelen.

Det er de samme selskapene som drifter landanlegg som også drifter innretningene på sokkelen (unntatt boreinnretninger, men ansvarlig operatørselskap er igjen de samme). Derfor er granskinger for innretninger og landanlegg sett under ett.

Granskingene fra Ptil fokuserer på avvik og forbedringspunkter, der avvikene er de mest alvorlige, ettersom de representerer avvik fra regelverket som selskapene er pålagt å overholde. I analysen her er det derfor fokusert på avvikene. De viktigste avvikene forekommer knyttet til følgende forhold:

- Styringssystem
- Risikovurdering og -forståelse
- Erfaringsoverføring
- Prosedyrer, roller
- Kompetanse
- Varsling
- Oppfølging

I figuren nedenfor er avvikene del inn i disse forholdene, samt at det er skilt på hendelser som har potensial for å gi storulykker i forhold til granskinger av alle typer hendelser.

Figur 2 Fordeling av årsaker til avvik i Ptil granskinger 2008–2020, for hendelser med storulykkes potensial og alle hendelser

Figuren viser først og fremst at det er betydelig grad av samsvar mellom hvilke typer avvik som går igjen, nærmest uavhengig av type hendelse.

Avvik når det gjelder risikovurdering og risikoforståelse samt avvik når det gjelder bruk av prosedyrer og roller er de to gruppene som hyppigst går igjen i granskningene, og det er små forskjeller om en kun ser på hendelser med storulykkes potensial eller alle typer hendelser.

De to faktorene der det er en viss forskjell er avvik når det gjelder styringssystem og når det gjelder erfaringsoverføring. Styringssystem har større bidrag når det dreier seg om andre hendelser enn de med storulykkes potensial, men erfaringsoverføring har et større bidrag når det gjelder hendelser med storulykkes potensial. For eksempel når det gjelder erfaringsoverføring, bidrar det i 7 av 20 hendelser med storulykkes potensial, mens det kun bidrar i 1 av 16 hendelser som ikke har storulykkes potensial.

Hovedkonklusjonen er likevel at det er stor grad av samsvar mellom de avvik som bidrar til hendelser med storulykkes potensial og til hendelser uten storulykkes potensial.

Det innebærer at alle hendelser som Ptil finner så alvorlige at de starter granskning av de, bør betraktes å være bekymringsfulle sette fra selskapenes side.